

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань   23 «Соціальна робота»
Спеціальність   232 «Соціальне забезпечення»
Освітній рівень   Перший (бакалаврський)
Освітня програма   «Управління соціальною сферою»

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувач кафедри
соціальної економіки

Галина НАЗАРОВА

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри соціальної економіки
Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробники:

Сотнікова Ю.В., к.е.н., доцент кафедри соціальної економіки

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Дослідження соціальних процесів, що динамічно проходять в Україні, доводять, що в останні роки розвиток теорії державного управління здійснюється в напрямі вивчення проблем і закономірностей організації цілісної економічної системи або трансформаційних перетворень структурних елементів, які становлять переважно її реальний сектор. Особливої актуальності в цьому контексті набувають питання життєзабезпечення людини, аналізу середовища її перебування, одержанню освіти, кваліфікації, охорони здоров'я тощо.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів базових знань щодо процесів регулювання соціальної сфери на макро-рівні, оволодіння інструментарієм аналізу існуючих тенденцій в галузі соціального забезпечення та соціальної сфери, набуття знань щодо нормативно-правового забезпечення соціальної сфери та вітчизняної законодавчої бази, набуття знань щодо передового світового досвіду вирішення соціальних проблем.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Преквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Соціальний аудит та інспектування
Соціальна статистика	Основи соціальної політики
Теорія соціальної роботи	Соціальне підприємництво
Креативна економіка та менеджмент	Міжнародні стандарти соціального забезпечення
	Методи нарахування соціальних виплат
	Основи наукових досліджень соціальних проблем

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	РН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення
СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	РН 4. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення
СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги	РН 5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій
СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	РН 6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту
СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги	
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	РН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення
СК4. Здатність використовувати	

адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	
ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	РН 8. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	РН 9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців
СК 11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг	РН 10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги	РН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	РН 12. Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги	РН 13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення
ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	РН 14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	РН. 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави СК4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення	
ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	РН 16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення

СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	РН 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні
СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	РН 18. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги
СК 10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи державного регулювання соціальної сфери

Тема 1. Сутність соціальної сфери та інфраструктури та їх роль у житті суспільства

Місце соціальної сфери в середовищі функціонування держави
 Становлення та сутність понять "соціальна сфера" та "соціальна інфраструктура"
 Елементи соціальної сфери

Тема 2. Організаційне забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні

Сутність та особливості державного регулювання соціальної сфери
 Об'єкти та суб'єкти державного регулювання соціальної сфери
 Завдання, форми та методи державного регулювання соціальної сфери

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні

Класифікація джерел права соціального забезпечення
 Конституція як основний Закон, що забезпечує соціальні права громадян
 Основні нормативно-правові акти, що визначають спрямування державного регулювання соціальної сфери

Тема 4. Міжнародні правові гарантії щодо реалізації соціальних прав людини

Міждержавне співробітництво в соціальній сфері
 Міжнародно-правові зобов'язання України, пов'язані з її інтеграцією до Європейського Союзу

Змістовий модуль 2. Особливості державного регулювання соціальної сфери в Україні

Тема 5. Система державних соціальних стандартів та гарантій

Визначення сутності державних соціальних стандартів та гарантій
Класифікація соціальних нормативів
Індикатори рівня життя населення
Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт України

Тема 6. Особливості соціального захисту населення в Україні

Соціальний захист: визначення, складові, принципи
Форми соціального захисту
Соціальне страхування

Тема 7. Фінансування соціальної сфери

Бюджетне фінансування соціальної сфери
Фінансування соціальної сфери за рахунок цільових позабюджетних фондів
Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття
Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
Фонд страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань
Основні проблеми фінансування соціальної сфери в Україні

Тема 8. Закордонний досвід регулювання соціальної сфери

Технології соціального обслуговування сім'ї та дітей
Іноваційні технології соціальної роботи з дітьми-інвалідами
Іноваційні технології соціального обслуговування інвалідів
Іноваційні технології соціальної роботи з бідними та малозабезпеченими
Іноваційні технології соціального обслуговування людей похилого віку
Технології соціальної роботи з мігрантами та біженцями

Тема 9. Сучасний стан та перспективи розвитку державного регулювання соціальної сфери в Україні

Сучасний стан соціальної сфери в
Напрямки розвитку державного регулювання соціальної сфери

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено в табл. «Рейтинг-план навчальної дисципліни»

Методи навчання та викладання

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – ділових та рольових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів, круглих столів, модерації.

Проблемні лекції (тема 2, 4) – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції (тема 8) – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах (тема 4) – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії (тема 1,7) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки (тема 8) – це метод розв’язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) (тема 3,6) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських ат інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації (тема 9) – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг.

Рольові ігри (тема 2) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі розв’язання певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів урахує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни “Державне регулювання соціальної сфери” передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах: оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять; виконання індивідуального завдання; проведення проміжного тестування; проведення заліку.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час лекційних та практичних (семінарських) занять, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за виконання модульної контрольної роботи, максимальна оцінка – 100 балів, мінімальна – 60. Загальна оцінка з дисципліни визначається як сума накопичених балів протягом семестру.

Практичні (семінарські) заняття (ПЗ): максимальна кількість балів 80.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об’єктами поточного контролю є:

- а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- б) виконання індивідуального завдання;
- в) виконання проміжного контролю;

г) виконання контрольних модульних завдань.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теоретичного підґрунтя проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, вирішенні завдань, проведенні розрахунків у ході виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Під час оцінювання практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу).

Самостійна робота (СР): максимальна кількість балів 6.

Підсумковий контроль (ПК): максимальна кількість балів 14.

Підсумковий контроль знань студентів відбувається у вигляді написання 2 письмових модульних робіт після кожного з змістових модулів.

Підсумкова оцінка (ПО) з дисципліни розраховується за наступною формулою:

$$ПО = ПЗ + СР + ПК,$$

При цьому студент вважається атестованим, якщо набрав 60-100 балів з дисципліни, та не атестованим, якщо набрав 0-60 балів.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Сутність соціальної сфери та інфраструктури та їх роль у житті суспільства	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінар-дискусія щодо виявлення	Активна участь	5

		проблем в різних галузях соціальної інфраструктури	Доповідь	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Реформи в соціальній сфері в Україні	Перевірка домашніх завдань	
		Взаємовідносини між галузями соціальної інфраструктури		
Тема 2.	Аудиторна робота			
	Лекція	Організаційне забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Рольова гра щодо визначення відповідальних органів за вирішення різних соціальних проблем населення	Активна участь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Роль органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Нормативно-правове забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Вирішення кейсів щодо визначення нормативної бази у розв'язанні соціальних проблем населення	Активна участь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Групування Законів України відповідно до області регулювання соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	3
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Міжнародні правові гарантії щодо реалізації соціальних прав людини	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Робота в малих групах щодо визначення проблем реалізації основних соціальних прав людини в Україні	Активна участь	5
		Написання письмової контрольної роботи	Контрольна робота	7
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналіз та виявлення передового закордонного досвіду щодо вирішення соціальних проблем за країнами	Перевірка домашніх завдань	

Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Система державних соціальних стандартів і гарантій	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Модерація споживчого кошику для різних груп населення в Україні	Активна участь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Написання есе на тему: «Формування власного споживчого кошика з урахуванням аналізу передового закордонного досвіду»	Перевірка есе	3
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Особливості соціального захисту населення	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Вирішення кейсів на визначення підстави отримання соціальних пільг для різних категорій населення	Активна участь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні Медичне страхування та його реалізація	Перевірка домашніх завдань	
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Фінансування соціальної сфери	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінар-дискусія щодо виявлення проблем фінансування соціальної сфери в Україні	Активна участь Доповідь	5 10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Особливості фінансування медичного страхування	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Закордонний досвід регулювання соціальної сфери	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Мозковий штурм щодо можливості впровадження сучасних інноваційних технологій роботи з соціально вразливими верстами населення в Україні	Активна участь	5
Самостійна робота				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналіз передового закордонного досвіду вирішення соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	
	<i>Аудиторна робота</i>			
Тема 9.	Лекція	Сучасний стан та перспективи розвитку державного регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Проведення SWOT-аналізу розвитку соціальної сфери в Україні	Активна участь	10
		Захист індивідуального завдання	Індивідуальне завдання	10
		Написання письмової контрольної роботи	Контрольна робота	7
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Визначення проблем регулювання соціальної сфери в Україні	Перевірка домашніх завдань	

Рекомендована література

Основна

1. Мокрицька Н.П. Право соціального забезпечення: навчальний посібник / Н. П. Мокрицька. – Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 536 с.
2. Назарова Г.В. Соціальна економіка : навчальний посібник / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, Ю.В. Сотнікова, Н.В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 240 с.
3. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 140 с.
4. Соціальна політика / за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. – Львів : Новий світ, 2018. – 318 с.

Додаткова

5. Дацій О. Фінансові ресурси як об'єктивний обмежувач масштабів державного регулювання економіки та соціальної сфери / О. Дацій, О. Черняєва, І. Тоболець // Агросвіт. – 2021. – №7-8. – С.31-35.
6. Жеребило І.В. Соціальна політика держави як регулятор розвитку соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти / І.В. Жеребило // Проблеми економіки. – 2020. – №1. – С.283-289.
7. Матвейчук Л.О. Державне регулювання соціально-трудових відносин за умов розвитку інформаційного суспільства в Україні / Л.О. Матвейчук // Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2018. – №1. – С.122-128.
8. Огінська А.Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз / А.Ю. Огінська // Економіка та держава. – 2018. – №4. – С.132-136.

9. Тиха О.І. Державне регулювання сфери соціального захисту: переваги та недоліки / О.І. Тиха // Young scientist. – 2018. – № 11. – С.494-500.

Інформаційні ресурси

10. Баранова Н. П. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України [Електронний ресурс] / Баранова Н. П., Новікова Т. В. ; ЦПСД. — Режим доступу : http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27.

11. Данилюк О. І. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації / О.І. Данилюк // Ефективна економіка. – 2019. – № 5. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7056>

12. Державне регулювання соціальної сфери : сайт персональних навчальних систем [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112>

13. Європейська конвенція про соціальне забезпечення № ETS № 78 від 14.12.1972 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

14. Європейська соціальна хартія [Електронний ресурс] : Хартія Ради Європи, Міжнародний документ № ETS № 163 від 03.05.1996 р. — Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

15. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

16. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

17. Закон України «Про соціальні послуги» : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

18. Конституція України : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>